

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Sakálovej a sudcov JUDr. Ivana Machyniaka a JUDr. Rudolfa Čirča v právnej veci žalobcov **1/ M. Š.**, bytom L., **2/ J. G.**, bytom T., **3/ M. Š.**, L., **4/ M. Š.**, bytom O., **5/ B. Š.**, bytom R., proti žalovanej **M. Z.**, bytom Š., **o určenie vlastníckeho práva a o určenie neplatnosti osvedčenia vyhlásenia o vydržaní**, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 7 C 218/2003, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. novembra 2007 sp. zn. 3 Co 113/2007, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky **z a m i e t a .**

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Poprad rozsudkom z 11. mája 2007 č.k. 7 C 218/2003-205, žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vydané notárkou A. P. so sídlom v P., zo 7. mája 2002 pod sp. zn. N X., Nz X. je neplatné, zamietol. Žalobu v časti o určenie, že žalobkyňa 1/ je vlastníčkou jednej štvrtiny nehnuteľností zapísaných na LV č. X. kat. úz. Š., vylúčil na samostatné konanie. V odôvodnení rozhodnutia vo vzťahu k prvému nároku uviedol, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na určení neplatnosti osvedčenia vydaného vo forme notárskej zápisnice. Notárka osvedčenie vykonala zákonným spôsobom a zákonnou formou. Notárska zápisnica má všetky náležitosti

uvedené v ustanovení § 63 zákona č. 323/1992 Zb. v znení neskorších právnych predpisov. Poukázal na to, že v tejto veci bola súčasne podaná aj žaloba o určenie vlastníckeho práva podľa ustanovenia § 80 písm.c/ O.s.p. v prospech žalobkyne 1/. Navyše notárska zápisnica je forma činnosti notára, ktorú nie je možné týmto spôsobom napadnúť. Žalobu v tejto časti považoval preto za nedôvodnú. Keďže vo veci určenia vlastníckeho práva v podiele jednej štvrtiny k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. X. kat. úz. Š. je potrebné vykonať ešte ďalšie dokazovanie na preukázanie dôvodnosti uplatneného nároku, žalobu v tejto časti postupom podľa § 112 O.s.p. vylúčil na samostatné konanie.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 28. novembra 2007 sp. zn. 3 Co 113/2007 na odvolanie žalobcov a žalovanej rozsudok okresného súdu potvrdil a odvolanie žalovanej odmietol. Stotožnil sa s názorom súdu prvého stupňa, že žalobcovia nepreukázali svoj naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že osvedčenie vyhlásenia o vydržaní je neplatné. Za rozhodujúcu pritom považoval skutočnosť, že žalobcovia sa v predmetnom konaní domáhajú tiež určenia vlastníckeho práva, o ktorom nároku bude v ďalšom konaní rozhodnuté. Navyše zdôraznil, že osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vydaného notárkou nie je právny úkon, ale listina, na ktorej je len záznam o právnej skutočnosti alebo právnom úkone. Z tohto dôvodu sa žalobcovia v konaní nemôžu úspešne domáhať absolútnej neplatnosti osvedčenia vydaného ako listiny v zmysle ustanovenia § 63 zákona č. 323/1992 Zb. Správne preto postupoval súd prvého stupňa, keď žalobu o tomto nároku zamietol. Odmietnutie odvolania žalovanej odôvodnil tým, že právo podať odvolanie prináleží len tomu účastníkovi, ktorému bola rozhodnutím súdu spôsobená určitá ujma. Keďže týmto rozhodnutím žalovanej nebola spôsobená žiadna ujma, jej odvolanie odmietol ako podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený (§ 218 ods. 1 písm.b/ O.s.p.).

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté výroky v rozsudkoch oboch súdov zmenil. Uviedol, že žalovaná jednostranným právnym úkonom u notárky a zaevidovaním v katastri nehnuteľností docielila to, že sa stala spoluvlastníčkou nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. X. v katastrálnom území Š.. Vo veci súdy oboch stupňov nesprávne interpretovali ustanovenie § 80 písm.c/ O.s.p. Nedostatok naliehavého právneho záujmu u žalobcov vyvodili z toho, že sa domáhajú v tomto konaní „aj určenia vlastníckeho práva a o tomto nároku bude v ďalšom konaní rozhodnuté“. Žalobou o určenie, že žalovaná nespĺnila podmienky na vydanie osvedčenia o vydržaní nehnuteľností, sa môže odstrániť

hroziaca neistota v právnom postavení účastníkov konania. Už samotná táto skutočnosť zakladá existenciu naliehavého právneho záujmu na takomto určení (§ 80 písm.c/ O.s.p.). Bez tohto určenia by bolo ohrozené právo žalobcov. Práve skutočnosti, že žalovaná znemožnila zákonným dedičom nadobudnúť pôdu v dedičskom konaní po ich predkoch, nie je v príbuzenskom pomere k pozemnoknižným vlastníkom pôdy, nikdy nemala v držbe sporné nehnuteľnosti, preukazujú naliehavý právny záujem žalobcov 1/ až 5/ na podaní žaloby. Vzhľadom na okolnosti, ktoré predchádzali vydaniu osvedčenia a ktoré nasvedčujú tomu, že išlo o konanie odporujúce zákonu, mali sa sudy zaoberať tým, či nejde o absolútne neplatný úkon zo strany žalovanej (§ 39 OZ). Rozhodnutia súdov tak spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p. Keďže ochranu práv a zákonom chránených záujmov žalobcov nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami než mimoriadnym dovolaním, je podnet na podanie mimoriadneho dovolania účastníkov konania dôvodný.

Žalobcovia vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedli, že s ním v celom rozsahu súhlasia.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že nič neukradla a ani nespáchala žiaden podvod ako to tvrdia žalobcovia. Rozhodnutia súdov považovala za vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že žalobcovia sa upravenou žalobou domáhali, okrem iného, určenia, že osvedčenie vyhlásenia o vydržaní vydané notárkou formou notárskej zápisnice zo 7. mája 2002, je neplatné a že táto žaloba (a nie žaloba o určenie, že žalovaná nespĺnila podmienky na vydanie osvedčenia o vydržaní nehnuteľností ako to generálny prokurátor nesprávne uvádza na strane 3 odsek 3 dovolania) bola predmetom rozhodnutí okresného a krajského súdu.

V posudzovanej veci sa preto predmetom prieskumu dovolacieho súdu stalo rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu v časti, v ktorej rozhodli o určení, že osvedčenie vyhlásenia žalovanej o vydržaní vydané notárkou A. P. vo forme notárskej zápisnice, je neplatné.

Výpočet možných návrhov na začatie konania je uvedený v § 80 O.s.p. Nejde o výpočet vyčerpávajúci, čo znamená, že nie je možné vylúčiť aj podanie takej žaloby, s ktorou citované zákonné ustanovenie nepočíta. Nevyhnutným predpokladom poskytnutia právnej ochrany súdom je aj v takomto prípade požiadavka žalobcovho právneho záujmu. Právny záujem nie je potrebné spravidla dokazovať (na rozdiel od určovacích žalôb v zmysle § 80 písm.c/ O.s.p., pri ktorých je nutné preukázať kvalifikovaný právny záujem), lebo vyplýva priamo z právnych predpisov. Možnosť domáhať sa s úspechom poskytnutia právnej ochrany pred súdom formou žaloby neuvedenej v § 80 O.s.p., je teda spravidla podmienená tým, že podaná žaloba (právo ňou uplatnené) má oporu v právnych predpisoch.

Podľa názoru dovolacieho súdu žalobu o určenie neplatnosti osvedčenia vyhlásenia o vydržaní urobeného formou notárskej zápisnice, nie je možné považovať za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm.c/ O.s.p. (notár osvedčuje právnu skutočnosť; neosvedčuje, či tu je právny vzťah alebo právo), ale za žalobu v tomto zákonnom ustanovení neuvedenú. Bolo preto potrebné predovšetkým skúmať, či poskytnutie právnej ochrany formou takejto žaloby, (ne)vyplýva z právnych predpisov.

Právna úprava týkajúca sa notárskej činnosti sa nachádza v zákone č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Podľa § 3 ods. 3 Notárskeho poriadku zápisnice, osvedčenia a iné listiny vyhotovované pri notárskej činnosti a pri činnosti podľa odseku 2 (ďalej len "notárska listina") a ich osvedčené odpisy sú verejnými listinami.

Podľa § 56 ods. 1 veta prvá Notárskeho poriadku na žiadosť účastníka notár osvedčuje skutočnosti, ktoré by mohli byť podkladom pre uplatnenie práv, alebo ktorými by mohli byť spôsobené právne následky.

Podľa § 134 O.s.p. listiny vydané súdmi Slovenskej republiky alebo inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitnými predpismi vyhlásené za verejné, potvrdzujú, že ide o nariadenie alebo vyhlásenie orgánu, ktorý listinu vydal, a ak nie je dokázaný opak, i pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje.

Notársky poriadok za listiny, vyhotovované v rámci notárskej činnosti, považuje aj notárom vydávané osvedčenia právne významných skutočností, medzi ktoré patrí aj osvedčenie o vyhlásení o vydržaní (§ 56 ods. 1 písm.g/ Notárskeho poriadku), ktoré je notár povinný spísať do notárskej zápisnice. Takéto osvedčenie vydané notárom v prípade, že obsahuje všetky náležitosti uvedené v § 63 Notárskeho poriadku, má povahu verejnej listiny (nie povahu právneho úkonu) so všetkými z toho vyplývajúcimi právnymi dôsledkami (§ 134 O.s.p., § 34 až § 36a zákona č. 162/1995 Z.z.).

Podstatou činnosti notára pri vydávaní osvedčenia, na rozdiel od spisovania právnych úkonov, je totiž len zaznamenať dej, ktorý sa pred ním odohráva. Pri osvedčovaní notár nezasahuje do deja, účastníka nepoučuje a ani nedozerá na to, či obsah nastávajúcej skutočnosti alebo urobeného vyhlásenia je v súlade so zákonom. Rovnako tak ani nezodpovedá za to, či sa pred ním urobené vyhlásenie, (ne)prieči zákonu. Osvedčenie o právnej skutočnosti vydané notárom na žiadosť účastníka je teda listinou, na ktorej sa nachádza iba záznam o ním uvedených skutočnostiach. Takéto osvedčenie nie je právnym úkonom.

Notársky poriadok, vzhľadom na povahu tohto osvedčenia a na podstatu činnosti notára vydávajúceho osvedčenie nemá osobitné ustanovenie, ktoré by umožňovalo osobe tvrdiacej o sebe, že bola vydaným osvedčením dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil jeho neplatnosť. Rovnako ani hmotné právo (Občiansky zákonník, Obchodný zákonník) nemá zákonné ustanovenia, ktoré by umožňovali dotknutej osobe domáhať sa (ne)platnosti osvedčenia vydaného notárom. V hmotnom práve sa nachádzajú len zákonné ustanovenia, ktoré upravujú platnosť právneho úkonu. Žaloba o neplatnosť osvedčenia o právne významnej skutočnosti vydaného notárom vo forme notárskej zápisnice nemá teda oporu v príslušných právnych predpisoch. Účastník sa preto nemôže s úspechom domáhať určenia neplatnosti takéhoto osvedčenia, ako to správne v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol aj odvolací súd.

Ak teda v posudzovanej veci okresný súd žalobu uplatnenú žalobcami, ktorou sa domáhali, aby súd určil, že osvedčenie vyhlásenia žalovanej o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vyššie uvedeným, urobené formou notárskej zápisnice je neplatné, zamietol a odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil, rozhodli vecne správne. Generálny prokurátor preto neopodstatnene namietal, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p.). Keďže v konaní neboli zistené ani vady uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky ním podané mimoriadne dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd pre úplnosť dodáva, že súdna prax pripustila v súvislosti s osvedčením vydaným podľa zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam žalobu o určenie, že žalovaný nespĺňa podmienky oprávnenej držby (nie je oprávneným držiteľom – vid' rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 103/2003). Takáto žaloba však v posudzovanej veci nebola predmetom konania. Odkaz generálneho prokurátora v posudzovanej veci na takúto žalobu je preto treba považovať za zmätočný.

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, keďže generálny prokurátor ani žalobcovia neboli v konaní úspešní a žalovanej trovy nevznikli.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. decembra 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

